

2. 2. Циганите и другите

2.2.1. Нещо за циганите*

Циганите в България - идеи и стойности

(по материали от теренен сондаж в Кърджалийски и Хасковски окръг)

Александър Димитров

Две думи за циганите като етнос. Формирал се е през XI-XIV век от неголяма група нискокастови или по друга терминология извънкастови индийски мигранти. Първата фаза на този процес е протекла на византийско-мюсюлманската граница в Мала Азия. По-късно, вече в Южна Тракия, преминава неговата втора фаза. Тук е положено началото на западната група цигански диалекти, говорени днес от над 95 % от циганоезичното население. След пагането на Търновското царство циганите се разселват по цяла България, откъдето започват, при определяни от румънските боляри условия, да преминават във Влашко. В 1417 г., изпреварвайки турското нашествие, те се появяват в Унгария.

Относително дългото им пребиваване върху част от територията на българския етнос, по-точно в нейните южни райони, освен с данни на езикознанието, се доказва и от местното им название "сълпни", "сълпци", произхождащо от средновековното обкръжане на византийците, приели за чиста монета сведението, получено от самите цигани, че пристигат от Египет. В останалите райони на България, където циганите се появяват заедно с турското завоевание, се е утвърдил фонетичен вариант на турския термин "чингене".

Както е известно, циганският етнос не разполага с компактна територия и живее разпръснато сред други народи. Тези народи са за него едно недоброжелателно обкръжение, което той нарича със

* Из селинара "Аспекти на етнокултурната ситуация в България Г", организиран от фондация "Фридрих Науман" и Центъра за изследване на демокрацията. София, 8 - 10 ноември 1991 г.